

Ústav soukromého práva

Doc. JUDr. Kateřina Ronovská, Ph.D.

Ústav soukromého práva

SPECIFIKA: účel, postavení zakladatele, vnitřní organizační struktura

- - Ústav veřejného x soukromého práva
- „souhrn prostředků, jež majíce sloužiti určitému společnému účelu tvořící technickou jednotku“ (Matějka, 1929, str. 77)
- Historicky využívány k podpoře chudých, nemocných, vzdělání, vědy
- Vážený 1559: „ústav není než druh nadace“
- Předchůdci („konkurenti“): příspěvkové organizace – obecně prospěšné společnosti
- - majetkový substrát (fundační charakter), povinný vklad
- - ústavy veřejného práva - v.v.i., ČT, ČTK, Národní galerie

Ústav v OZ- základní charakteristika I.

- - Zvláštní typ právnické osoby soukromého práva (§405 a násl.)
- - Hybridní forma ex lege
- Blíže Ronovská, K. Ústav soukromého práva: na pomezí mezi fundací a korporací, Právní rozhledy č. 6/2017. str. 191
- - Systematické zařazení: Oddíl 4, § 405 a násl. – odůvodněno „kombinací věcného základnu s osobním prvkem“
- - Účel: provozování činnosti užitečné společensky nebo hospodářsky s využitím své osobní a majetkové složky.
- - Činnost, jejíž výsledky jsou každému rovnocenně dostupné za podmínek předem stanovených
- - Provozuje-li závod nebo jinou vedlejší činnost, nesmí být provoz na újmu jakosti, rozsahu a dostupnosti služeb poskytovaných v rámci hlavní činnosti

Ústav v OZ- základní charakteristika II.

- - Specifické postavení zakladatele ústavu
- (stojí mimo ústav, ex lege nadán řadou pravomocí, vč. zrušení)
- - svoboda ustavování, svébytnost úpravy, dispozitivita úpravy
- - Stručná úprava – základní parametry (název, účel, min. obsah zakladatelského právního jednání, vznik, orgány, zrušení, zánik..)
- - Na právní poměry ústavu se použije „obdobně“ ustanovení o nadaci (problematické)
- Spíše vykládat jako „přiměřeně“
- **Tématu viz 29 Cdo 4197/2015!! – FORMA PROSTÁ PÍSEMNÁ**

Založení/vznik ústavu

- Zakladatelské právní jednání inter vivos/mortis causa
- FO, PO (ne stát?)
- Forma: písemná forma x NZ? (nejednotnost judikatury)
- (mladší VS Praha 7 Cmo 295/2015 x starší 7 Cmo 448/2014)
- Obsah min.:
  - název, sídlo
  - Účel vymezením předmětu činnosti, podnikání
  - Výše vkladu (může být vklad 0,- Kč)??? – NE!!
  - Počet členů SR a jména a bydliště prvních členů
  - Podrobnosti o organizaci ústavu
- Vznik – konstitutivní zápis do rejstříku ústavů (§35 VeřRej)

Silné postavení zakladatele ústavu

- zákon explicitně vymezuje široká oprávnění zakladatele
  - nepřevoditelnost pozici zakladatele (stejně jako u fundací) – osobní právo
- X Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 18. 10. 2016, sen. zn. 8 Cmo 285/2016) – převoditelnost zakladatelských práv (argumentace převoditelností práv OPS, ale tam explicitně vyjádřeno v zákoně) – nedoporučeno k publikaci do Sbírky rozhodnutí a stanovisek NS.*
- delegace některých oprávnění na orgány či 3 osoby – možná
  - změna účelu? zpětvzetí?

Organizační struktura

Obligatočně:

- Správní rada – výsadní postavení při správě majetku, jmenuje a odvolává zakladatel (nebo určí jiný způsob), dis. sama sebe, dis. 3 leté funkční období, neslučitelnost fcí,
- Ředitel – statutární orgán (zbytková působnost)

Fakultativně:

Dozorčí rada a další orgány

Odměňování: obvyklá odměna u ředitele, ostatní čestné funkce (dispozitivní) – VŽDY VYMEZIT V ZL!!!!

Reportní povinnost/audit

- Povinnost vést účetnictví
- Povinnost vypracovat a zveřejnit výroční zprávu ve sbírce listin RS
- Povinnost auditu při výši čistého obrátu nad 10 mil. Kč, nebo pokud tak stanoví ZPJ nebo statut

Ústav zrušení/zánik/přeměny

- Zrušit lze neplní-li dlouhodobě svůj účel + § 172 OZ
- Může zrušit zakladatel, pokud si vyhradí právo (popř. správní rada)
- Majetkové poměry zakladatelů se neobnovují
- Omezení u VP ústavů co se týče dispozice s likvidačním zůstatkem
- Zřejmě lze fúze (přes § 181)
- - Nelze změna právní formy (jen na ústav ze spolku, OPS)
- Rozdělení?
- Zánik výmazem z veřejného rejstříku

Obecně prospěšná společnost

- - Zachována plná právní kontinuita existujících OPS – nadále se řídí „dosavadními předpisy“
- - Zrušen zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech (již nebude možno novelizovat)
- - Nové nebude možno zakládat, existující „dožijí“
- § 3050: možnost přeměny na ústav, nadaci, nadační fond
- - Ustanovení o přeměně právnických osob OZ se použijí „obdobně“ pro přeměnu OPS na ZÚ, N, NF
- - aktuální judikatura k OPS: 29 Cdo 3478/2016 ze dne 28.6. 2018
- (viz prezentace „spolkové právo“)

Ústav vs. OPS

VÝHODY:

- +/- Fundační základ (vždy nutný majetkový vklad),
- + Jednodušší pravidla pro fungování, aktuální
- + Širší účel: provozování činnosti užitečné společensky nebo hospodářsky
- +/- Silné postavení zakladatele i za trvání existence ústavu (odlišuje ústav od ostatních fundací)
- + Není povinnost mít dozorčí radu
- + Podnikání přímé i „nepřímé“ (zejména formou majetkové účasti na podnikání jiných osob)
- +/- Možnost budoucí změny úpravy, pokud se ukáže, že nutno

Ústav vs. OPS

NEVÝHODY:

- „ústav“ (spíše psychologický prvek)
- administrativní náročnost transformace (transakční náklady)
- Nový, neznámý, nevyzkoušený Nejasnost rozsahu využití nadační „obdobně“ nadací

Co vyšlo k ústavům?

- Ronovská, K. In Petrov/Výtisk/Beran a kol. *Občanský zákoník, Komentář*, C.H. Beck, 2. vydání 2020, § 401 a násl.
- Hurdík, J. In: Lavický a kol. *Komentář: Obecná část. § 1–654*. Praha: C. H. Beck. 2014, str. 1594 a násl.
- Ronovská, K., Pět důvodů, proč nepožadovat u zakladatelských právních jednání u nadačních fondů a ústavů formu notářského zápisu. *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora. 2014, č. 11 s. 48–50.
- Duba, J, Šveřepová, K.: Ústav – nedostatky právní úpravy v praxi, *Bulletin advokacie* 10/2015, s. 53 an., Eliáš, K. In: Eliáš, K. a kol. *Občanské právo pro každého*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer. 2014, str. 142 a násl.,
- Forejtová, M., Šlejharová, M., Právní úprava ústavu v občanském zákoníku a její nedostatky, *Soukromé právo*, 9/2016, *WK*, 2016, str. 17 a násl.
- Holejšovský, P. K usnesení VS v Praze 7Cmo 295/2015, *Právní rozhledy* č. 11/2016, str. 416.
- Deverová, L. In: Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. *Občanský zákoník: Komentář*. Svazek I. Praha: Wolters Kluwer. 2014, str. 919 a násl.
- Ronovská, K., Jsou fundace z Venuše a korporace z Marsu? Několik úvah nad pronikáním korporačních prvků do nadačního práva. In: Ronovská, K. a kol. *Metamorfózy nadačního práva v Evropě a České republice na počátku 21. století*. Brno: Masarykova univerzita. 2015, str. 32 a násl.,